

Redovisning av den interna kontrollen 2020

Syftet med intern kontroll är att säkerställa att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt, att den finansiella rapporteringen och information om verksamheten är tillförlitlig och att verksamheten bedrivs i enlighet med lagar, föreskrifter, policyer och riktlinjer. Arbetet med intern kontroll inom kommunen utgår från kommunfullmäktiges beslut 2007, om reglemente för intern kontroll och den riktlinje för intern kontroll som kommunstyrelsen beslutade om 2015 (reviderad 2016). Reglemente och riktlinje ses för närvarande över.

I kommunen har respektive nämnd och bolagsstyrelse ansvar för den interna kontrollen. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att se till att det finns en god intern kontroll i kommunen och har tillsammans med Uppsala Stadshus AB ett samordnande ansvar för den interna kontrollen. Kommunstyrelsen ska enligt uppsiktsplikten bidra med stöd till och utvärdering av den interna kontrollens funktionalitet och ändamålsenlighet och rapportera detta till kommunfullmäktige. Internkontrollplanen beskriver vad som behöver göras utifrån viktiga risker som framkommit i riskanalysen. Varje kontrollmoment i internkontrollplanen följs upp enligt beskriven frekvens och metod. Nämnder och bolagsstyrelser redovisar årligen resultatet av sin uppföljning till kommunstyrelsen.

Aktiviteter under året

Utifrån kommunstyrelsens ansvar enligt reglementet har arbetet för ökad likvärdighet mellan nämnderna inom den interna kontrollen fortsatt. På förvaltningsnivå ordnas bland annat forum för erfarenhetsutbyte om intern kontroll och internkontrollplaner.

En e-utbildningen i intern kontroll finns att ta del av för samtliga förtroendevalda och medarbetare på kommunens intranät och är obligatorisk för samtliga kommunens chefer. En fördjupningsutbildning i intern kontroll samt utbildning i riskhantering finns också att tillgå.

En annan insats som kommunstyrelsen hoppas ska leda till utveckling av den interna kontrollen, inom nämndernas verksamhetsområden men också på kommunövergripande nivå, är insamlingen av analyser och utvärderingar av system och rutiner för intern kontroll från nämnderna. Inför 2021 har analysen lagts in i nämndernas mall för internkontrollplanerna för att kunna omhänderta slutsatser från analysen i planerna.

Det fortsatta arbetet med översynen av kommunens reglemente för intern kontroll inkluderats i det fortsatta arbetet med utveckling av kommunens styrning.

Under året har riktlinjen för nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhetsplanering och uppföljning samt interna kontroll reviderats och inväntar beslut under våren 2021.

I samband med revideringen ses rutinen för nämnders och bolagsstyrelsers uppföljning över. Under hösten 2020 uppdaterades rutinen för riskhantering.

Covid-19 har i viss mån påverkat verksamheternas och det kommunövergripande arbetet med intern kontroll. Resurser på övergripande nivå såväl som inom verksamheterna har omfördelats för att hantera pandemin. Pandemin har medfört nya erfarenheter inom framförallt kontinuitetshantering och snabba omställningar. Omprioriteringar har behövts göras och utvecklingen av internkontrollen, och i några fall även uppföljningen av kontrollmoment, har i några fall prioriterats ned.

Nämndernas analys och utvärdering av system och rutiner för intern kontroll 2020

Enligt kommunens reglemente för intern kontroll och uppsiktsplikten ska nämnder årligen rapportera in en analys och utvärdering av sina system och rutiner för intern kontroll till kommunstyrelsen. Under hösten så införlivades analysen i mallen för internkontrollplanen. Samtliga nämnder utom två har använt sig av den nya mallen. Därför saknas de nämndernas svar på efterlevnad och analys av funktionalitet. I övrigt täcks svaren in i den gamla mallen för internkontrollplaner som de använt sig av.

Analys och utvärdering av system och rutiner för intern kontroll ska stödja utvecklingen av den interna kontrollen inom nämndernas verksamhetsområden. Genom att analysen samlas in ger den också ett underlag för samordning och lärande på kommunövergripande nivå. Inrapporteringen kan ge större kunskap om vad intern kontroll är och vilken roll den har i nämndernas arbete mot måloppfyllelse. Den kan också ge en helhetsbild över vad den interna kontrollen består av, hur den fungerar och är organiserad inom respektive ansvarsområde samt bidra till en starkare koppling mellan den interna kontrollen och internkontrollplanen.

Nämndernas analys

I analysen beskriver nämnderna hur de arbetar och är organiserade för sin interna kontroll under nedanstående rubriker.

Efterlevnad av riktlinje och analys av funktionalitet

Hur nämnden arbetar enligt den kommunövergripande riktlinjen för intern kontroll.

Organisation och ansvar för nämndens arbete med intern kontroll

Hur arbetet med den interna kontrollen inom nämndens verksamhetsområde bedrivs och är organiserat samt en analys över arbetets funktionalitet, hur nämnden involveras i arbetet med den interna kontrollen, uppgifter om ansvariga chefer och handläggare på förvaltningen samt en beskrivning av ansvarsfördelning och arbetssätt.

Hur den interna kontrollen kopplas till övrigt arbete med ledning, styrning och utveckling av verksamheten.

Utveckling av nämndens internkontroll

En beskrivning av hur nämnden avser att utveckla arbetet med den interna kontrollen på kort och lång sikt.

Sammanfattning av nämndernas rapportering

Alla nämnder utom två har lämnat in svar enligt den nya mallen. Därför saknas komplett underlag för bedömningen av efterlevnad av riktlinjen.

Efterlevnad av riktlinjen

Med något enstaka undantag följer alla nämnder riktlinjen, även om det inte direkt hänvisas till riktlinjen utan det framgår av hur de beskriver arbetsprocessen från riskhantering och planer till uppföljning. De nämnder som direkt hänvisar till riktlinjen bedömer också att riktlinjen ger tillräcklig styrning. Flera nämnder har kompletterat, eller planerar att komplettera, riktlinjen med egna rutiner för arbetet med den interna kontrollen under året. Sammantaget betyder det att styrningen över den interna kontrollen ytterligare stärkts under året.

Organisation och ansvar

Alla nämnder beskriver att de har en organisation för arbetet med att ta fram internkontrollplanerna och en ansvarig tjänsteperson som samordnar arbetet. Arbetet med riskhanteringen och valet hur de ska hanteras utgör grunden för internkontrollen. Risker som ska åtgärdas kan hanteras inom verksamhetsplanen eller internkontrollen. Uppföljningen av internkontrollplanerna sker också till största delen enligt plan. Det innebär att arbetet sker på ett systematiskt sätt inom kommunens nämnder.

Åtta nämnder beskriver att nämnden eller utskottet deltagit i arbetet med internkontrollplanen och då främst i arbetet med att identifiera och analysera risker. För de andra nämnderna involveras de först när ärendet ska beslutas och arbetet med framtagande sker inom förvaltningen. Det betyder att arbetet med att involvera nämnderna går i positiv riktning genom att kunskapen om intern kontroll stärks och att perspektiven i riskhanteringen vidgas.

Utveckling av arbetet med intern kontroll

Nämnderna beskriver, i olika omfattning och med olika ambitionsnivå, hur de tänker sig det fortsatta arbetet. De nämnder som arbetat med någon form av kollegial granskning är nöjda med det arbetssättet och andra nämnder skriver att de vill införa liknande moment i sina arbetsprocesser. Arbete planeras med översyn av arbetsprocess och interna rutiner. Det uttrycks också planer på att bredda omfattningen av riskanalyser och internkontrollplaner. Någon förvaltning ger också uttryck över en vilja att samarbeta mer inom förvaltningen. Andra exempel är arbete med ny resursfördelningsmodell och utveckling av standardiserade kontrollmetoder.

Nämnderna beskriver också att de behöver arbeta mer med förståelsen och vikten av intern kontroll som ett medel för verksamhetsutveckling.

Bolagsstyrelsernas arbete med intern kontroll

Från och med 2019 har kommunstyrelsen börjat ta in bolagsstyrningsrapporter från bolagsstyrelserna. Detta är en del av kommunstyrelsens uppsiktsplikt. I rapporterna ingår innehåll om den interna kontrollen, till exempel om efterlevnad av styrdokument och revisorernas bedömning av den interna kontrollen. I de allra flesta fall har kommunrevisionen bedömt den interna kontrollen som tillräcklig.

Sammanfattning av bolagsstyrelsernas rapportering

Efterlevnad av styrande direktiv

Bolagen rapporterar på ett tydligt och strukturerat sätt efterlevnaden av det fastställda kommunala ändamålet, av de kommunala befogenheterna, specifika ägardirektiv och styrande dokument. Bolagen beskriver också hur de arbetar enligt styrningen för intern kontroll.

Organisation och ansvar

Bolagen beskriver att de har en struktur och ansvarsfördelning för arbetet med intern kontroll. Inom de flesta bolag är det chefs- och ledningsgrupp som värderar riskerna och styrelsen som beslutar om vilka risker som ska omhändertas i internkontrollplanerna. Bolagen beskriver också att det finns struktur för uppföljning och återrapportering av internkontrollen till styrelsen. Det innebär att arbetet sker på ett systematiskt sätt.

Utveckling av intern kontroll

Få bolag har beskrivit hur de avser att utveckla sitt arbete med interna kontrollen. Rubriceringen finns med i mallen för internkontrollplanen men mallen i sig har använts i låg utsträckning. Bland det som nämns är översyn av arbetsordning och utveckling av rutiner för intern kontroll och att utveckla arbetet med förebyggande riskåtgärder.

Arbetet framåt

Från kommunövergripande håll kan ytterligare arbete göras med att utveckla de styrande dokumenten och mallarna genom exempelvis direkta frågor som ska besvaras och tydligare anvisningar för att sedan ge utrymme för en mer reflekterande analys över funktionaliteten och efterlevnaden av dessa dokument.

Involveringen av nämnderna och det egna arbetet med att säkerställa intern kontroll skulle ytterligare kunna utvecklas om fler nämnder eller förvaltningar tar fram egna rutiner för sitt arbete med intern kontroll.

När det gäller risker behöver kopplingen över åren utvecklas så att det går att se om och hur en risk utvecklas, ökar och/eller minskar över tid. Riskvärdets utveckling speglar om genomförda åtgärder ger den effekt som är tänkt.

Under kommande verksamhetsår kommer kommunstyrelsen fortsätta arbetet med en översyn av de styrande dokument som rör intern kontroll. Detta för att renodla styrningen enligt den struktur som tagits fram för styrande dokument och för att fortsätta arbetet med att alla verksamheter arbetar på ett likartat sätt med sin interna kontroll. Det innebär bland annat att ytterligare utveckla samarbetet mellan nämnder och bolagsstyrelser inom intern kontroll i form av exempelvis gemensamma mallar och rutiner där så är möjligt. Under året kommer det interna nätverket för tjänstepersoner inom kommunen som arbetar med intern kontroll att involveras i detta arbete. Ett annat område som kommunstyrelsen kommer att arbeta vidare med är identifieringen och användandet av gemensamma kontrollmoment.

Ett arbete på längre sikt är att i större utsträckning digitalisera arbetet med risker och internkontrollplaner och att utveckla kommunens planeringsverktyg till att bli mer ändamålsenligt för detta syfte.

Nämndernas och styrelsernas rapportering

Nämndernas, styrelsernas och aktiebolagens rapportering av intern kontroll 2020 och internkontrollplaner för 2021 finns kommunstyrelsens diarium.